

Helsingfors/Mariehamn 18.7.2011

Nr 33/11

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
10.6.2011, nr 156/2011.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över lagtingsordning för Åland, antagen av lagtinget
10.6.2011.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Den nya lagtingsordningen (nedan landskapslagen) är avsedd att ersätta gällande lagtingsordning för landskapet Åland (ÅFS 11/1972). Av ändringarna i jämförelse med gällande lagtingsordning kan nämnas införande av stadganden om lagtingets rätt att upplösa sig självt, att ledamot av landskapsregeringen inte behöver frånträda sig uppdraget som ledamot av lagtinget för den tid uppdraget i landskapsregeringen varar samt att lagförslag tas upp till två behandlingar i plenum istället för tre. I landskapslagen intas ett kapitel om landskapets finanser. Landskapslagen inleds med ett kapitel om grunderna för det åländska samhällsskicket.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt grundlagens 120 § har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt bestäms i självstyrelselagen för Åland. I självstyrelselagens 1 § anges att landskapet Åland tillkommer självstyrelse enligt vad som stadgas i självstyrelselagen. Grunderna för det åländska samhällsskicket kan inte regleras på annat sätt än i grundlagen och i självstyrelselagen, och kan således inte regleras i en lagtingsordning. Ålandsdelegationen konstaterar vidare, beträffande landskapslagens 1 kap., dels att rubriceringen av kapitlet och dels att innehållet i 1 § 1 mom. och 1 § 3 mom. är vilseledande, samt att ordalydelsen om den ekonomiska makten i 4 § 1 mom. strider mot grundlagen, eftersom sist nämnda bestämmelsen till sin ordalydelse även omfattar andra än landskapets offentliga finanser. Kapitlet utgör därmed i sin helhet en behörighetsöverskridning.

Landskapslagen gäller lagtingets organisation och uppgifter, val av lagtingets ledamöter, landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar på vilket område lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt 18 § 1 punkten i självstyrelselagen. Enligt självstyrelselagens 3 § företräds landskapet Ålands befolkning i fråga om självstyrelsen av Ålands lagting. Landskapets allmänna styrelse och förvaltning ankommer på Ålands landskapsregering och de myndigheter som lyder under den. Självstyrelselagens 13 § förutsätter att lagtingets ledamöter utses genom omedelbara och hemliga val där rösträtten är allmän och lika för alla röstberättigade. Landskapslagen överensstämmer med dessa bestämmelser. I enlighet med 15 och 16 § i självstyrelselagen intas i landskapslagen bestämmelser om lagtingets rätt att upplösa sig och förordna om nya val samt om det sätt som landskapsregeringen utses.

Bestämmelserna i landskapslagens 10 §, 11 § och 12 § om avbrott i samt befriande och skiljande från uppdraget som lagtingsledamot, lagtingsledamöternas oberoende och lagtingsledamöternas immunitet motsvarar i tillämpliga delar bestämmelserna om riksdagsledamöter i grundlagens 28, 29 och 30 § och står inte i strid med självstyrelselagens stadganden.

I landskapslagen används benämningen minister för ledamot i landskapsregeringen. Med anledning härav konstateras att högsta domstolen i utlåtande 11.12.2009 över en av lagtinget 7.9.2009 antagen landskapslag om ändring av 1 § landskapslagen om Ålands landskapsregering ansett att landskapet har kunnat välja ordet minister som benämning på medlemmarna i landskapsregeringen, och att det således inte var fråga om en behörighetsöverskridning.

I landskapslagens 30 § anges att det särskilt i en landskapslag bestäms om rådgivande folkomröstningar. Beträffande denna bestämmelse hänvisar Ålandsdelegationen till högsta domstolens utlåtande 9.9.1994 över en av lagtinget 15.6.1994 antagen landskapslag om en rådgivande folkomröstning angående frågan om Åland skall anslutas till Europeiska unionen. Domstolen kom då till slutsatsen att införandet av bestämmelser om en rådgivande folkomröstning inte stred mot självstyrelselagen, eftersom folkomröstningen endast var rådgivande och således inte ingrep i tillvägagångssättet vid fattandet av beslut och inte fråntog lagtinget dess rätt att företräda landskapet. På samma grunder anser Ålandsdelegationen att landskapslagens 30 § inte utgör en behörighetsöverskridning.

De i landskapslagens 35 § intagna bestämmelserna om kvalificerad majoritet överensstämmer med stadgandena i självstyrelselagens 69 §.

I landskapslagens 8 kap. intas bestämmelser om landskapets finanser. Bestämmelserna i landskapslagens 49 § om skatter och avgifter överensstämmer med bestämmelserna i grundlagens 81 § och strider inte mot självstyrelselagens stadganden. I övrigt konstaterar Ålandsdelegationen att grundläggande bestämmelser om landskapets ekonomi finns i 7 kap. i självstyrelselagen. Enligt självstyrelselagens 44 § ankommer det på lagtinget att fastställa budgeten för landskapet. Självstyrelselagens 50 § anger att obligationslån och andra lån kan upptas för landskapets behov. Föreliggande landskapslag är förenlig med dessa bestämmelser.

Landskapslagens 55 § berättigar lagtinget att genom landskapslag inrätta en fond utanför landskapets budget om det är ändamålsenligt för skötseln av en bestående uppgift. Ålandsdelegationen konstaterar att denna bestämmelse uppfyller de krav som ska ställas på budgetens fullkomlighet och att den i detta hänseende motsvarar de krav som grundlagens 87 § ställer på statens budget.

Bestämmelserna om internationella förhållanden i landskapslagens 9 kap. är förenliga med bestämmelserna i självstyrelselagens 9 och 9a kap.

I enlighet med självstyrelselagens 69 § 2 mom. intas i landskapslagens 64 § 2 mom. en bestämmelse om att beslut om ändring, upphävande eller avvikelse från bestämmelserna i landskapslagen vid ärendets andra behandling ska omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Landskapslagen har tillkommit med beaktande av 69 § 2 mom. i självstyrelselagen för Åland.

Ålandsdelegationens utlåtande

Med hänvisning till det ovan sagda finner Ålandsdelegationen att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger, förutom beträffande landskapslagens 1 kap. De felaktiga stadgandena inverkar inte på tillämpningen av landskapslagen i övrigt, varför landskapslagen till övriga delar kan träda i kraft.

I ärendet har förrättats omröstning:

Ledamoten Erlandssons avvikande mening i vilken ledamoten Lampi förenade sig:

Vi reserverar oss emot Ålandsdelegationens slutsats att kapitel 1 faller utanför landskapets lagstiftningsbehörighet. Landskapslagens 1 kap. är endast deklaratoriskt och innebär enligt vår bedömning ingen ny kompetens i förhållande till självstyrelselagen och grundlagen. En eventuell förändring av landskapets kompetens ska stad-

gas i självstyrelselagen. Vår slutsats är att 1 kap. faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet.

Närvarande Ordförande Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Olsson.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare